

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput tertium. De nomine, et specialius de nomine substantivo

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

CAPUT TERTIUM.

De nomine, & specialius de nomine substantivo.

I. **N**OMEN est vel substantivum vel adjectivum. Substantivum est, quod rem absolute vel sine connotatione significans potest præmitti verbo, ut subjectum orationis: ut man, homo; drohtin, dominus; himil, cælum. Substantivum autem vel est commune vel proprium. Commune rem pluribus communem significat; ut man, mennisco vel mennisc, homo, humanum genus. Proprium rem singularem significat: ut Karle, Carolus; Leodawig, Ludovicus; Adalmunt, Adalmondus; Adalrat, Adalradus.

II. Substantivum iterum vel simplex est vel compositum: simplex, ut rok, fumus; fat, vas. compositum, ut rokfát, thuribulum. Compositum autem fit vel ex duobus substantivis, ut rokfát, thuribulum; vel ex adjectivo & substantivo, ut uuihrog vel uuihrok, thus; uuihbod, altare; quorum alterum componitur ex uuih, sanctus, & rok, fumus; alterum ex eodem uuih, & bod vel beod, mensa.

III. In substantivis sive ex duobus substantivis, sive ex adjectivo & substantivo compositis, prior vox est pars specificans; posterior, pars specificata; unde in Latina versione nominum compositorum prior vox, quamvis nomen substantivum sit, per adjectivum reddenda est, vel per suum genitivum, aut periphrasin aliam adjectivo æquipollentem, ut in Grammaticæ Anglo-Saxonice capitis tertii regulâ I, fusè ostendimus.

IV. Nomina quum substantiva tum adjectiva variantur per casus in Linguâ Francicâ, haud fecus ac in Græcâ & Latinâ. Substantiva autem variantur (quatenus mihi hæcenus observare licuit) quinque modis, ac proinde dici possunt declinationes apud Francos fuisse quinque.

V. Prima declinatio est masculinorum, quorum genitivus singularis exit in ES, & præ mutatione vocalium in IS & AS; Dativus & Abl. in E, & propter vocalium mutabilitatem in O & A. Nom. & Acc. plur. in E, & A. & in C. C. in OS. Gen. in A, & cognatam O. Dativus & Abl. in AN, EN, IN, ON, UN, UM.

Numerus Singularis	Numerus Pluralis.
Nom. Ther cuning, rex.	Nom. Thie cuninge, * a.
Gen. Thes cuninges, is, as.	Gen. Thero cuninga, o.
Dat. Themo cuninge, o, a.	Dat. Then cuningan, en, in, on, un, um.
Acc. Thene cuning.	Acc. Thie cuninge, a.
Voc. O thu cuning.	Voc. O ir cuninge, a.
Abl. Themo cuninge, o, a.	Abl. Then cuningan, an, en, in, on, un, um.

Exempla.

Nom. Ther cuning leydede mer in sine genathema, rex me duxit in sua cellaria. w. Min minna is famo starc so ther dooth ingegen thich, fortis est ut mors dilectio mea erga te. w. Ther hals ze samene vogat thaz hoiuet ande then lichamo, collum connectit caput corpori. w. Ther win then thu meinost ther zimet minemo drute ze drinchene, vinum, quod intendis, est dignum dilecto meo ad potandum. w. Hic autem notandum est nom. singularem aliquando terminari in vocali, ut in firinari; zollanari, publicanus; constari, tentator.

Gen. Ande is auor thin vahs gedaan also cuninges purpura, coma tua, ut purpura regis. w. Hiuuski heban cuninges, familia regis celestis. C. C. Sino thaz bedden thes cuninges Salomonis, ecce lectum Salomonis. w. Thes helithes hand mahal oc theru helagun thiernum, sponsalia herois [Josephi] & sanctæ virginis. C. C. Menigi himilisches heres, multitudo celestis exercitus. Tat. IV, 4. Min sponsus thie the bitterheyd thes dothes thurg mich leyth, sponsus meus, qui amaritudinem mortis pro me passus est. w. Hava je thoch jegen mich then sido thero reion, ande thes hindkalues, observa tamen erga me morem capreae, hinnulique. w. Gesceret hauestu mir min herzo in einemo thinerougan, other in einemo hare thines halves, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, aut in uno crine colli tui. w. Ich mines wines minno siechon, amore langueo mei dilecti. w. Godis drut, Dei dilectus. helag uoord Godas, sacrum verbum Dei. Thuru craft Godas, per divinam potestatem. Thaz uuart all mid uordon Godes fasto bifengan, omne id verbo divino stabilitum erat. Ni uueldun derbeas uuiht gifrummean, nihil mali committere voluerunt. C. C. Sin biletthe is also the bergas Libani, species ejus, ut Libani montis. w.

* Et in C. C. in OS, ut in Linguâ Saxonica in AS. Vide Grammaticam Anglo-Saxonice. Dat.

Dat. & Abl. Ande thaz leyth ich thurg einen jegelichan *fidelium auditorum qui adhaerent doctoribus*, also thaz vahs themo halse, & *hoc passus sum propter unumquemque fidelium auditorum, qui adhaerent doctoribus sicut coma collo.* w. Minemo wine bin ich hold, *dilecto meo ego sum fidelis.* w. Quad Zacharias zi themo Engile, *dixit Zacharias ad Angelum.* Tat. Wis gellich thero reion, ande themo hindkaluo, *assimulare caprea binnuloque.* w. Samo geize corter thaz ther geet upho themo bergo Galaad, *sicut grex caprarum, qui ascenderunt montem Galaad.* w. Vox praedicatorum, thiu is gellich themo bezzeston wino, *vox praedicatorum, quae similis est optimo vino.* w. Ther suoze stank an themo niwen ouaze, and an themo alden wine, *suauitas recentis fructus & veteris vini.* w. Ther *verus pacificus* the ther mit sinemo dootha *dissoluit inimicitias inter deum, & hominem.* w. In himile in abgrunte ouh hier nidere, *in caelo & profundo [abyss] & hic infra.* Ofr. apud Lamb.

Ac. Gehuga miner minnon, thiu ingegen thich so starc is, thaz ich self then dooth thurg thinan willan leith, *memor esto amoris mei, qui erga te tam fortis est, ut tui gratia mortem passus fuerim.* w.

Nom. Plur. Inti ambahta uuarun uortes, & *ministri fuerunt sermonis.* Tat. proem. 2. Ich gescapho, thaz thie keyfere, and thie cuninga *adorabunt vestigia pedum tuorum, Me auctore, imperatores & reges adorabunt, &c.* w. Helithos stuedun gumon umbi thena Godes suno, *egregii & eximii viri circumsteterunt filium Dei C. C.* Thuo te thes uuaeteres stade samnodun thia gesithos Cristes, the hie im habda selbo gicorana sia tuelifi, *tum ad maris littus congregati erant discipuli Christi, quos ipse elegerat illi duodecim.* Sic occurrunt rinos, uuuluos. &c. plura exempla videas in reg. 13.

Gen. Van thero spizzon thero hohen bergo Amana, ande Sanir, ande Hermon, *de vertice montium Amana, & Sanir, & Hermon.* That iro an them sithe suno odan uuarth giboran an Bethlehem allero cuningo craftigost, *quod illis in regione ista filius natus erat in Bethlehem, partus omnium regum potentissimus.* Ac cumit fan allaro homo gihuilicon sulic uuaftom so im fan ir uurtion gidregit, *sed ab arborum quaque prouenit talis fructus, qualis illi a radicibus trahitur.* C. C.

Dat. Abl. Ich siho vilo clare, min weythe is ouch an then bergan, *ego valde clare video, & passus meus est in montibus.* w. Untar mannum, *inter homines,* Ofrid. Din uuille giskehe in erda fone mennisgen, also in himile fone den engilen, *fiat voluntas tua ab hominibus in terra, sicut ab angelis in caelo.* Ofr. apud Lamb. Mit engelon joh mannon in euuenigen fangon, *cum angelis, & hominibus, in sempiternis canticis.* Ofr. apud Lamb.

Acc. Minnot juwera fianta, *diligite inimicos vestros.* Tatian.

VI. Secunda declinatio est neutrorum, quorum genitivus sing. exit in ES, Dativus & Ablativus in E, A, O, U. Nominativus & Accusativus plurales eandem sortiuntur terminationem cum nominativo singulari; & praeterea definunt in O & A. Genitivus in E, O. Et Dativus & Ablativus exeunt in ON, AN, EN, IN, UN, UM.

Numerus Singularis.

Nom. Thaz word, *verbum*, werch, *opus.*

Gen. Thes wordes, werches.

Dat. Themo worde, werche, a, o, u.

Acc. Thaz word, werch.

Voc. O thaz word, werch.

Abl. Themo worde, werche, a, o, u.

Numerus Pluralis.

Nom. Thie word, werch, thie worda, wercha, wordo, wercho.

Gen. Thero worde, werche, o.

Dat. Then wordon, werchon, an, en, in, un, um.

Acc. Thie word, werch. thie worda, wercha, wordo, wercho.

Voc. O thie word, werch, a, o.

Abl. Then wordon, werchon, an, en, in, un, um.

Exempla.

Nom. Sing. Ich gieng in then nuz gardon, thaz ich besahe wie thaz ouaz in ther dala slahta worthan wara, *descendi in hortum nucum, ut viderem qualis erat fructus in valle.* w. Do wir thes wara of the wingardo bluoie, of nah thamo bluothe thaz woche sich gescuphe, *videamus si floret vinea, si flores fructus parturiunt. I an post florem fructus se formet.*

Gen. Ich gero thaz min wine kume in finen gardon, thaz her thar ezze thaz woche fines eigenen ouezcs, *utinam veniat dilectus meus in hortum suum, ut ibi comedat fructum pomorum suorum.* w. Thuo sprak fan after thiu modor thes kindes, *tum statim locutus est mater infantis, pueri.* C. C.

Dat. & Abl. So ich in sulichemo bedde geligon mid minon winon, so is sin winstra under minemo hoyueda, and sin zesewa umbegriphed mih, *dum in tali lecto jaceam cum dilecto meo, laeva ejus sub capite meo, & dextra illius amplexabitur me.* w. Qui adhaerent mibi also thie lokka themo hoiuede, *qui adhaerent mibi, ut caesaries capiti.* w. Mines wines winstra liget under minemo hoiuede. w. An themo niwen ouaze, *in novo fructu.* w. Buomgardo ruodero ephelo mith allero slahto ouezo, *hortus pomorum rubrorum cum omne genus fructu.* w. Mid thiu Godes barnu, endi thero guodan thiornan, *cum filio Dei, & bona virgine.* C. C. Mith wochru thera reuuun, *cum fructu penitentiae.* Hymn.

Acc. Thaz hals ze samene vogat thaz hoiuet, ande then lichamo, *collum connectit caput & corpus. w.*
 Nom. Pl. Alla sine werch waron also mahtiga, also siu *procedebant ex potentia divina, Omnia sua opera, sicut procedebunt ex potentia divina, sic magna erant. w.* So luchent mer also thino word, ande also thino werch, *sic mihi placent omnia tua verba, & omnia tua opera. w.* Also thiu wad then lichamon ziret an menniskon gesichte, famo zirent thich guode wercho an mine-ro ansiune, *sicut vestis adornet corpus in conspectu hominum, sic te adornant bona opera in conspectu meo. w.* Thiu word mines *sponsi sint scone famo lilion, verba mei sponsi sunt pulchra, sicut lilia. w.*

Gen. Uuorto, *verborum*, in glossa *Hrabani Mauri* apud *Lamb. biblioth. Cæs. lib. II. cap. 5.* Thiu vernumst finero wordo is super mel & favum, *perceptio illius verborum est, &c.* Thaz is al thaz gerufte guodero lero and guodero wercho, *id est omnis ille apparatus bonæ doctrinæ & bonorum operum. w.* Ih uuirdu Gote almahtigen bigihtig minero unrehtero uuorto, *confiteor deo omnia mea injusta verba. F. V. C.*

Dat. Abl. In thinen werchon, *in operibus tuis. w.* Tho ich mich geeinoda thurgh mines wines willan *subire opus prædicationis*, tho richt ich mich uph ze guodon werchon, *quum statuerim mei dilecti ergo subire opus prædicationis, erigebam me ad bona opera. w.* Wanda ich an allon minon werchon neheinen *humanum favorem* ne wille *expetere. w.*

Acc. Wanda sia alla hiro werch duont thurgh wereldlichon ruom, *nam omnia sua opera faciunt propter mundanam remunerationem. w.* Ande wanda thu alla thine werch festinas *munire* mit exemplis, *& quia omnia tua opera festinas munire cum exemplis. w.*

VI. Tertia declinatio est fœmininorum, que in genitivo singulari flectuntur in E, A, O, U. at in cæteris casibus utriusque numeri sequuntur formam primæ declinationis, ut gescripht, *scriptura.*

Numerus Singularis.

Nom. Thiu * gescripht, *scriptura.*
 Gen. Thero gescriphte, a, o.
 Dat. Thero gescriphte, a, o, u.
 Acc. Thiu gescripht.
 Voc. O thiu gescripht.
 Abl. Thero gescriphte, a, o, u.

Numerus Pluralis.

Nom. Thie gescriphte, a, o.
 Gen. Thero gescriphte, a, o.
 Dat. Then gescriphton, an, en, in, un, um.
 Acc. Thie gescriphte, a, o.
 Voc. O thie gescriphte, a, o.
 Abl. Then gescriphton, an, en, in, un, um.

Exempla.

Nom. Sing. Thiu gescripht hauet famo thrada vard, *scriptura habet æque vehementem impetum. w.* Notandum hic autem est nom. singularem terminari non raro in e & i.

Gen. Under then lilian, thaz sint thie luttete, ande thie scona sinne thero haligan scriphte, *inter lilia, quæ significant clarum & pulchrum scripturæ sensum. w.* Thie bezeichnenet cinnamomum, weynegaz boumelin, ande auor michelere cresse, ande suozes stankes, *quam cinnamomum significat, parva arbuscula, sed magnæ virtutis, & suavis odoris. w.* Skeyne mith githes wilcharo doychene ththro crafto, thaz thu min niet vergezzan hauest, *offende interdum aliquo signo tuæ virtutis, quod mei non oblitus es. w.* Vone thannan ther manlichero dugathe is, ther huodet gerno thes, thas her in vineâ Domini niet mercenarius ne si, *quamobrem qui virilis virtutis est, is cavet diligenter ne mercenarius sit. w.* Thero slachta was thiu salua thar mide Maria Magdalena saluado *pedes Domini, Id genus erat unguentum, quocum Maria Magdalena unxit pedes Domini. w.* Van thero magathe wambon in the cribbon, *à virginis utero in præsepe. w.* Wanta er ist edil Franco, uuisero githanko uuisera redinu, thaz duit er al mit ebin, in fines selbes brusti ist herza filu festi, *etenim nobilis est ille Francus prudentis animi, prudentis consilii, quod nihil non facit æquanimiter, utpote cor habens in suo pectore valde firmum. Ostr. apud Lambecium. Vocales e, a, o, quæ terminant genitivum, nonnunquam omittuntur: ut, tau-ganiu dera naht, secreta noctis. Hymn. xv, 3.*

Dat. Abl. Thie sielan the ther jugethet sint in thero doupha, *animæ quæ renovatæ sunt in baptismo. Van thero cribbon ze thero doupha, van thero douphe ze thero cruce, à præsepi ad baptismum, à baptismo ad crucem. w.* In erdu ioh in himile, *in terrâ & cælo. Ostr. apud Lamb.* At in paraphrasi orationis dominicæ: Din wille giskehe in erda fone mennigen, *fiat voluntas tua in terra ab hominibus. In anagine uuas uuort, in principio erat sermo. Tat. I, I. Inti uuas in uuostinnu, & erat in deserto. Tat. IV. 9.*

Nom. Pl. Thar schinen aller slachte dugathe, *ibi fulgent omne genus virtutes. w.* Also multa grana sub uno cortice mali punici continentur, ande an then aller slachta dugatha vunden werthent, famo in thero boumgardon aller slachta ouaz, *quemadmodum multa grana sub uno cortice mali punici continentur, & in illis omne genus virtutes inveniuntur, sic in horto omne genus fructus. w.* Cuninginnan, ande keufse louenden sie, *reginæ & concubinæ laudaverunt eam. w.*

* Alias giscrib: Ni ueestun sie giscrib, non *scripturas. CCXVII. 3. vide R. 18. legitur etiam sciebant scripturam. Tat. cap. CCXX. 5. Arre-* Gilcrip: Inti offonota uns thiu giscrip, *& aperuit nobis scripturas. CCXXXIX. I.*

Gen.

Nom. Ahtzohi sint thero kevese, *octoginta sunt concubinæ. w.* Thar mide machot ir sie liumhaftig stadigare dugatha, *hac ratione redditis eam assiduarum virtutum famâ conspicuam. w.*

Dat. Abl. Thrie stund hauon ich thich gelathot thaz thu wizzest thaz thu thurnatigh scale fin an then thrin dugathen, *ter te vocavi [monui,] bene nôsti, ut perfecta esse debeas in tribus virtutibus, fide, spe, charitate. w.* Van then dugathan quam quod liumunt, à virtutibus pro-
venit bona fama. w. Inti thas licht in finstarnessen leuchta, & *lux in tenebris lucebat.* Tat. cap. 1. 4.

Acc. So tharnah tho ich hiro gescriphta thurg fuohta, tho vand ich minen wine, *quam primum illorum scripta scrutatus sum, inveni meum dilectum. w.*

VIII. Quarta declinatio est nominum fæminini generis, quæ in recto, accusativo & vocativo singulari in ϵ exeuntia, faciunt cæteros casus utriusque numeri, excepto vocativo singulari, in ΛN : ut genatha, gratia; thiorna, adolescentula, virgo; sunna, sol.

Numerus Singularis.

Nom. Thiu genatha, gratia.
Gen. Thero genathan, un.
Dat. Thero genathan.
Acc. Thiu genathan.
Voc. O Thiu genatha.
Abl. Thero genathan.

Numerus Pluralis.

Nom. Thie genathan.
Gen. Thero genathan.
Dat. Then genathan, en, on, in, un, um.
Acc. Thie genathan.
Voc. O thie genathan.
Abl. Then genathan, en, on, in, un, um.

Exempla.

Nom. Acc. Sing. Thiu selua genatha is thir gara, *eadem est gratia tibi parata. w.* Minemo drute leisto ich trûuua, ande min wino leistet mir genatha, *dilecto meo seruo fidem, & dilectus meus præstat mihi gratiam. w.*

Gen. O Synagoga thu wunderest thich thero genathan thiu mir geschehan is, O Synagoga! *est tibi admirationi gratia, quæ mihi facta est. w.* Der man est salig, der in dero argon rat ne giene, so Adam teta, doer dero chenun rates volgeta uider Gote, *beatus est vir, qui non abiit in consilio impiorum, quemadmodum Adamus, qui consilium mulieris secutus est contra Deum.* Otfrid. apud Lamb.

Dat. Abl. Thunket mir also icona so ther mano, wanda siu wole weiz thaz sie pulchritudinem virtutum von hiro seluero niet ne hauet, funder von Godes genathan, niet te mer than ther mano jeht lightes hauet von himo seluemo, *mibi videtur æquè pulchra, ac luna; nam bene novit, quod pulchritudinem virtutum à seipsâ non habet, sed à gratia Dei; quemadmodum luna nihil luminis à seipsâ habet. w.* Notandum autem hic est, terminationem ΛN , præ confusione vocalium & consonantium non raro mutari in EN, ON, UN, UM; ut sequentia exempla in genitivo, dativo, & ablativo singulari ostendunt: Ioseph Davides sunu ni curi thu zi nemanne Mariun thina gimabhun, *Ioseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Tat. v, 8. Thar uuas thes heliches hand mahal endi oc theru helagun thiernum Marium thero guodun, *ibi (celebrata) erant sponsalia viri & sanctæ virginis Mariæ illius bonæ. C. C.* Tho ni uuas lang te thiu that man an thia halla hobid brahta thes thiod gumen, endi it thar thero thiornun forgab, *tum non longum erat antequam caput utilis viri publicè allatum in aulam erat, & illic virgini traditum. C. C.* After is lerun, *secundum illius doctrinam. C. C.* Thie era ne hauon ich niet von einegan minan meritû, funder vone mines sponsi genathon, *Hunc honorem non habeo à propriis meis meritû, sed à sponsi mei gratiâ. w.*

Dat. Sing. Nu wil ih scriban unfer heil, evangeliono deil, so uuir nu her beginnen, in frenkifga zungun, *nunc in linguâ Franciscâ describam, prout hic ordior, integros evangeliorum libros.* Notandum autem hic est, accusativum sing. terminari etiam ut nom. in Λ .

Nom. Plur. Thie thiernan sahon sie, *filix viderunt eam. w.* Cuninginnan and keufê lo-
venden sie, *regina & concubina laudaverunt eam. w.*

Gen. Thero thiernan ne is nehein zala, *adolescentularum nullus est numerus. w.* Thero dugathen allero anagina, *initia omnium virtutum. w.*

IX. Notandum quoque est, nomina primæ, secundæ & tertiæ declinationis emphaticæ & demonstrative posita ad quartam transire addendo Λ , si in consonantem desinant; vel si in ϵ desinant, mutando ϵ in Λ : ut dugeth, dugetha, *virtus*; wunne, wunna, *gaudium*; ere, era vel eera, *honor*. Wunne thes euuigan liues, *gaudium æternæ vitæ. w.* Diu Goteliche uuûnna, *divinum gaudium. S. Ann.* Ther tod uuas in uuûnna thuruh Gotes minna, *mors iis erat gaudium propter dei amorem.* Otfrid. Mihil uuûnna, *magnum gaudium.* Otfrid. Michil ere, *magnum honor. S. Ann.* Thifu uuorult era, *hujus sæculi gloria.* Otfrid. Thie hauent ouch thar thie meysto eera, *bi habent maximam gloriam. w.* Truhtin, *dominus*, emphaticæ truhtina: ut, thih truthinan gehemes, *Te dominum confitemur.* Hymn. M.

X. Præterea à tyronibus Linguæ Francicæ studiosis observandum est, quòd nomina quartæ declinationis in Λ exeuntia sæpe vertunt Λ in o, & in nom. & vocativo & in cæteris casibus ΛN in ON : ut, want er ist selbo brunno, *ioh alles guates wunno, nam ille ipse fons est, & oble-*

Dat. Abl. Ste wir fruo uph ze then wingardon, *mane surgamus ad vineas*. w. Mit then guoden saluon, *cum pretiosis unguentis*. w.

XII. Notandum etiam est terminationem ON hujus declinationis præ confusione vocalium mutari quoque in EN, & UN: ut in exemplis supra positis; in thinemo garden; muade ruachom lichamun; & sexcentis aliis. Præterea observandum est, Ut nomina quartæ declinationis non raro mutant nominativi & accusativi singularis terminationem A & AN, in O & ON; Sic nomina quintæ sæpe invicem vertunt O in A in nominativo; & in accusativo singulari & in aliis casibus, ON in AN; ut sequentia exempla docent: gefereft hauestu min herto fuefter min, *vulnerasti cor meum soror mea*. w. Thie hiro herza an themo thinga geuestenont, *qui cor suum in spe hæc fundant*. w. In minemo herzan thaz enzuifchan minan brustan ligad, *in corde meo, quod inter mammæ meas jacet*. w. Hauon ich remotam vone minemo herzon alle contradictionem. w. Thine buffelon sin famo turtelduvan, *genæ tuæ sunt sicut turturis*. w. Sine buffelan sint famo wurzbedde, thie ther gefezzet sint von then cultigan pigmentaren, *genæ illius sicut aromatum areolæ, quæ consistæ sunt à gnaris pigmentariis*. w. Thine ougan sint douuan ougan, *oculi tui oculi columbarum*. w. Wende thine augon, *verte oculos tuos*. w.

XIII. Notandum insuper est, nomina primæ, secundæ & tertie declinationis, emphaticæ, & demonstrative posita, in quintæ classem transire, addendo o finali consonanti nominativi casûs; sic ab engil, *angelus*, fit engilo; à uuer, *vir*, uuero; à uuard, *custos*, uuardo; & in C. C. non raro faciunt nom. & acc. plurales in os; ut, thia uueros aftergengun, *secuti sunt viri*. Than gangat engilos Godes helaga heban uuardos, *tum profecti sunt angeli Dei sancti celi custodes*.

XIV. Hactenus de substantivorum declinationibus; jam, ut Grammatici loquuntur, de eorundem specie tractandum est. Species autem substantivorum duplex est, *primitiva & derivativa*. Primitiva est, quæ aliunde non trahitur: ut himil, *cælum*. man, *homo*. fiur, *ignis*. wif, *mulier*. Derivativa sunt, quæ aliunde, sive à nomine, sive à verbo formantur; & duplicia sunt, vel sine peculiari terminatione formata, vel quæ peculiarem sibi terminationem adsciscunt.

XV. A nomine formata vel ab adjectivis vel substantivis formantur. Ab adjectivis formata trahuntur à recto, vel sine terminatione, vel cum terminatione. Prioris generis sunt scone & scona, *pulchritudo*; à scon, scone, scona, *pulcher, a*. Ungilaufulli, *incredulitas*, ab ungiloubfol vel ungilouful, *incredulus*. Luttri, vel luttre, *puritas*; à lutter & luzzere, *luzzera, purus, a*. Huldi & hulde, *obsequium fidele*; à huld, hulde, a, *fidelis, devotus, a*. Wathliche, *excellencia*, à wathliche, *excellens*. Posterioris generis sunt in heit, heyd, heyt terminata, ut sconheit, *pulchritudo*, luzzereheyd, *puritas*, wathlicheyt, *formositas*. Secundo in nisse vel nesse & nifs; ut lutternisse, *puritas*, gelicnesse, *similitudo*, arlofnesse, *redemptio*. Tertio, in duom, tuom vel dom: ut, wifduom, *sapientia*, jungarduom, *status vel relatio discipuli ad magistrum*. Thuruh thin jungarduom, *propterea, quod tui discipuli sumus*. C. C.

XVI. Substantiva ab aliis substantivis formata omnia peculiari terminatione finiuntur: ut, I. in burd: sic à mund, *tutela vel patrocinium*, mundburd, *protectio, protector*; à cunne, *genus*, cunniburd, *genus, profapia*. II. In skepi vel skepe & skip: ut à land, *terra*, landskepi, *regio*. fiond, *inimicus*, fiondskepi, *inimicitia*. à gibod, *mandatum*, gibodskepi & gibodscip, *idem*. ab ambaht, *ministerium*, ambahtscipi, *ministerium, officium*. III. In scaf schaf. scast, & scefti: ut, à land, *terra*, landscasti, *regio*. à giuuz, giuuzscast, giuuzschaf, *testimonium*. à hugi, *cogitatio*, hugiscasti, *idem*. IV. In hedi, heiti: ut à jugund, (*extrito N*) jugud, *juventus*, juguthedi, *idem*. à magath, *virgo*, magathheiti, *virginitas*. V. In nissi, nisse & nesse: ut à forliggar, *adulter*, forliggarnissi, *adulterium*. VI. In sli: ut à doupha & dophe, dopa & dope, *baptismus*, dopissi, *baptizatio*; à mende, *gaudium*, mendissi, *latamen*. VII. Fœminina à masculinis facta, addendo terminationem inna vel ina recto singulari. sic à coning, *rex*, fit coninginna, *regina*; ex meyster, *magister*, meysterinna, *meistrinna, magistra*; ex friund, *amicus*, friundina, *amica*. VIII. In busti: ut ab eid, *juramentum*, eidbusti. Denique quædam à substantivis formata terminantur in er; ere; eri; ar; ut à gart vel garto, *hortus*, garteri, *hortulanus*: sio tho uuanenti thaz iz garteri uuari, *illa existimans, quod hortulanus esset*. Tat. cxxxi, 4. A trumba vel trumbo, *tuba, tibia*, trumbar, *tibicen, tubicen*. Ab arn, *messis*, arnar, *messor*. Lazet iogiuuedar uuahsan unzan ziarni, in thero arn ziti quidu ih then arnarin, *snite utraque crescere usque ad messem, & in tempore messis dicam messoribus*. LXXII, 6. Denique substantiva ab aliis substantivis formata terminantur in duom, tuom: sic à rih, *rex*, rihtuom, *regnum, imperium*; ab her, *dominus*, hertuom, *dominium*.

XVII. A verbo formata vulgò *verbalia dicta*, formantur vel ab infinitivo, vel ab indicativo. Ab infinitivo deducuntur terminata in eri, ere vel er, *officium significantia*; ut doperi, *baptista*, à dopen, *baptizare*. Suoner, *pacificus*, à suonen, *expiare*. Ther suoner hauet einon wingardon, *pacifico vinea est*. w. Notandum autem est à lectore eri, ere & er, mutari non raro in ari, æri & ar; ut in toufar, *baptista*, apud *Tatianum*, à toufen, *baptizare*. forliggar, *adulter*, à forliggan, *mæchari*. Ab infinitivo etiam deducta terminantur in no, vel n in m mutato, in mo; ut, uuahsno, *fructus*, à uuahsan, *crescere*.

XVIII. Ab indicativo formata vel à præsentis vel à præterito proveniunt. A præsentis provenientia vel ad primam vel ad secundam vel ad tertiam singularem reducenda sunt. Ad primam: ut bresta, *defectus*, à bresto, *desum*. Thes wines ist in bresta, *destituuntur vino*. Otrid. Giscrib, *scriptura*, à giscribo, *scribo*. trinko, *potator*, à trinko, *poto*. Hriuuo, *pœnitentia*, à hriuuo,

me pœnitet. Geheyze, giheizi, *promissum*, à geheize, *promitto.* Befwich, piſwich, *dolus*, à beſui-
cho, piſuicho, *decipio.* Cumi, *adventus*, à cumo, *venio.* Minno vel minna, *amor*, à minno, *amò.*
Freûi, e, *lætitiâ*, à freuuo, *gaudeo.* Mara, e, i, *rumor, fama*, à maro, *divulgo.* Waſſi, *ſagaci-*
tas, à waſſo, *acuò.* Chundo, *nuntius, angelus*, à chundo, *indico, nuntio.* Bodo & potò, *præco,*
nuntius, à bode, *declaro, nuntio.* Forachundo, *præco*, à forachundo, *præconizo.* Scirmo, *defenſor,*
à ſcirmo, *defendo.* Ad ſecundam reducuntur cumſt vel cuomſt, *adventus*, à comeſt vel cuomeſt,
venis. Kunſte vel konſte, *ſcientia*, à kunneſt, *ſcis*, & iſtiusmodi. Ad tertiam reducitur gevarda,
giferte, *apparatus*, gefert, *ſocius itineris*, fert, *iter*, à gefarit, gevarit, farit, varit, *it, proficiſcitur,*
& ſexcenta alia.

XIX. A præterito formata reducuntur itidem vel ad primam ſive tertiam perſonam ſingula-
rem, quæ eodem modo in linguâ *Francicâ* formantur, vel ad ſecundam. Prioris generis ſunt
Dugath vel dugatha, *virtus*, à dugada vel duchada vel dugade, *valui, valuit.* Geſcripht vel
giſcripht, *ſcriptura*, à giſcribada, giſcribata, *ſcripſi, ſcripſit.* Freuuida, *gaudium*, à freuuida,
gaviſus ſum, eſt. Martha, e, vel maritha, e, *bona diffamatio*, à marida, *diffamavi, diffamavit, di-*
vulgavi, vit. Waſſid, *acies*, à waſſida, *acui, it.* Kiſuonida, *pactio*, à kiſuonida, *reconciliavi, it.* Gaue
Irrida, *error*, ab irrida, *erravi, it.* Chundida, cundida, *indicium*, à chundida, *indicavi, it.* Gaue
donum, gaf vel gab, *dedit.* Ad ſecundam reducitur vernumſt, *perceptio*, à vernamſt, *percepſiſtis*
& id genus alia. Nota etiam nomina ejuſdem rei non raro tam à præſenti quam à præterito
formari: ut à diurian, *gloriſicare*, diuri & diurida, *gloria.*

XX. Verbalia quoque terminantur in ung: ut, ilung, *feſtinatio.* Arſtantenti Maria in then ta-
gon, gieng in giburgu mit ilungu, *exurgens Maria in diebus illis, abiit in montana cum feſtina-*
tione. Tat. IV, 1. Heilizung, *ſalutatio*: uuard tho ſo ſiu gehorta heilizunga Mariun, *factum*
eſt autem cum illa audivet ſalutationem Mariæ. Tat. IV, 2.

XXI. Diminutiva terminantur in * el, il, elo, ela, ilo, ila. Sic à tubi, *columba*, tubiel, *colum-*
bula, pullus columbæ: zua gimachun turtulutubun edo zuei tubielin, *par turturum, aut duos pul-*
los columbarum. Tat. VII, 3. In ſo uueliha burg odo burgilun ganget, *in quamcumque civi-*
tatem, aut caſtellum intraveritis, XLI, 7. Sic à ſhef vel ſhiſ, *navis*, ſhefila, *navicula*: ſteig tho
in ſhiſilin, *aſcendit tunc in navigium.* LIV, 1.

CAPUT QUARTUM.

De nominibus adjectivis.

I. **A**DJECTIVUM rem, ut aliſus eſt, vel ut aliud connotat, ſignificans non poteſt præmit-
ti, ut ſubjectum orationis; vel ut alii definiunt, adjectivum eſt nomen, quod unam rem
ſignificat, & connotat alteram: ut Scon, *pulcher.* Gotelich, *divinus.* Himiliſc, *caeleſtis.*
Erthiſc, *terreſtris.* Siluerin, *argenteus.* Guod, *bonus.* Ubil, uſil, *malus.*

Quamobrem tamenſi adjectivi ſignificatio ſimplex ſit, utpote rem unam denotans; multiplex
tamen eſt ejus connotatio. Connotat enim totum; partem; ſubjectum; adjunctum; cauſam ef-
ficentem; effectum; materiam; ſignum; objectum; dominum vel poſſeſſorem; habitum; pri-
vationem vel defectum; circumſtantiam, ut locum, tempus, ſitum; munus vel officium; ma-
teriam ex qua res ſit, & rei formam; actionem & paſſionem.

II. Declinantur autem adjectiva per tria genera ſecundum paradigma infra poſitum:

Numerus Singularis.

N. † Sconer, ſcon, e, i, a, o, <i>pulcher.</i>	N. Scone, i, a, o, u, ſconiu, <i>pulchra.</i>	N. Scon, ſconaz, as, <i>pulchrum.</i>
G. Scones, is, as.	G. Sconero, a, u, ſconere, er.	G. Scones, is, as.
D. Sconemo, <i>more Gothico</i> ; & ſconon, an, en, um, <i>more</i> <i>Saxonico.</i>	D. Sconero, a, u, ſconere, er.	D. Sconemo, ſconon, an, en, um.
Ac. Sconena, ina, ana, <i>more Go-</i> <i>thico</i> ; & ſconen, an, on, <i>more Saxonico.</i>	Ac. Scone, i, a, o, u.	Ac. Scon, ſconaz, ſconas.
V. Ut nom.	V. Ut nom.	V. Ut nom.
Ab. Sconemo, ſconon, an, en, um.	Ab. Sconero, a, u, ere, er.	Ab. Sconemo, ſconon, an, en, um.

* Vide Gramm. *Anglo-Saxonica* cap. III. 27. participia masculina nom. casus singularis nu-
† Nota vero, quod adjectiva, pronomina, & numeri rarius terminantur in er.

Exempla